

BAŞBAKAN TANAKA KAKUEI'İN BÖLGEYE YÖNELİK ZİYARETİ ODAĞINDA JAPONYA-GÜNEYDOĞU ASYA İLİŞKİLERİ (1974)

JAPAN-SOUTHEAST ASIA RELATIONS ON THE FOCUS OF JAPAN'S PRIME MINISTER TANAKA KAKUEI'S VISIT TO THE REGION (1974)

Emine SİCİM KAPLAN

Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü,
Japon Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı,
emine.kaplan@nevsehir.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 19 Ocak 2024
Kabul edildiği tarih: 17 Mart 2024
Yayınlanma tarihi: 25 Haziran 2024

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 19 January 2024
Date accepted: 17 March 2024
Date published: 25 June 2024

Anahtar Sözcükler

Japonya; Güneydoğu Asya; Tanaka Kakuei; Japon Kaşitlığı; Malari Olayı; Endonezya; Tayland

Keywords

Japan; Southeast Asia; Tanaka Kakuei; Anti-Japanese; Malari Incident; Indonesia; Thailand

DOI

10.33171/dtcfjournal.2024.64.1.11

Öz

1950'lerden bu yana Japonya uzun süredir Güneydoğu Asya ülkeleriyle ikili ilişkiler kurmaya ve sürdürmeye çalışmıştır. Genel anlamda kaşitlıklı ilişkiler ekonomik işbirliği ve savaş tazminatı müzakereleri üzerine olmuştur. Öncelikle savaş tazminatı görüşmeleri gerçekleştirilmiş, ardından Japonya Başbakanları bölgeye yönelik birbiri ardına ziyaretlerde bulunarak karşılıklı ilişkileri pekiştirmeye çalışmışlardır. Bu ziyaretlerden en çok dikkat çeken ise 1974 yılının Ocak ayında dönemin Başbakanı Tanaka Kakuei'nin bölgeye yönelik gerçekleştirdiği on günlük kısa gezisidir. Tanaka'nın ziyaretiyle birlikte özellikle Tayland ve Endonezya'da büyük ölçekli Japon karşıtı protestolar düzenlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, Japonya Başbakanı Tanaka Kakuei'nin 1974 yılının 7-17 Ocak tarihleri arasında gerçekleştirdiği Güneydoğu Asya gezisinde yaşananları incelemektir. Bir diğer ifade ile, Tanaka'nın ziyareti özelinde, Japonya'nın Güneydoğu Asya Bölgesi ile olan ilişkilerini, Japonya'nın bölgedeki konumunu ve Japon karşıtı protestoların altında yatan nedenleri ortaya koymaktır. Bu noktada Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nun arşiv belgelerinden ve dönemin bazı gazetelerinden faydalanılmıştır. Çalışmanın sonucunda Başbakan Tanaka'nın gezisinin tam anlamıyla başarıyla sonuçlanmadığı görülmüştür. Tanaka, Güneydoğu Asya turunda Filipinler haricinde Endonezya, Tayland, Singapur ve Malezya'da olmak üzere gittiği her ülkede protestolar ile karşılaşmıştır. Ancak Tanaka'nın ziyaretinde yaşanan protestoların sadece Japonya'ya yönelik olmadığı, bunun yanı sıra göstericilerin mevcut yönetimlerini değiştirmek için de protestolar düzenledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda 1974 yılında bölge halkının bazılarının İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya'nın kendilerine yaptıklarını hala hatırladıkları görülmüştür.

Abstract

Since the 1950s, Japan had long sought to establish and maintain bilateral relations with Southeast Asian nations. At the relations were exclusively centered on economic cooperation and following war reparations negotiations. In this direction, first of all, war reparations negotiations were held. Then, the leaders of Japan visited the region one after another and tried to consolidate the relations. The most notable of these was undoubtedly the ten-day trip of Prime Minister Tanaka Kakuei in January 1974. With the arrival of Tanaka, largescale anti-Japanese protests were held, especially in Thailand and Indonesia. The aim of this study is to examine the events of Japanese Prime Minister Tanaka Kakuei's visit to Southeast Asia between 7-17 January 1974. In other words, it is examined Japan's relations with the Southeast Asian region, Japan's position in the region and causes of anti-Japanese protests, with a special focus on Tanaka's visit. At this point, it has been utilized with the archival documents of the US State Department and some newspapers of the period. As a result of the study, it has been observed that Prime Minister Tanaka's visit was not a complete success. During his tour of Southeast Asia, Tanaka was met with protests in Indonesia, Thailand, Singapore and Malaysia, apart from Philippines. However, it has been concluded that the protests during Tanaka's visit were not only directed against Japan, but also the demonstrators organized protests to change their current administration. At the same time, in 1974 it has been concluded that some of the people of the region still remembered what Japan inflicted on them during the Second World War.

Giriş

Japonya'nın Güneydoğu Asya Bölgesi'ne yönelik ilgisi her zaman varolmuştur. Çünkü hammadde bakımından yoksun olan Japonya için Güneydoğu Asya Bölgesi temel tedarik noktası olmuştur. Bundan dolayı 1952 yılında Amerikan işgalinden kurtulduktan sonra Japonya vakit kaybetmeden bölge ülkeleri ile görüşmelerine yeniden başlamıştır. Bu bağlamda tazminat görüşmeleri 1 Japonya'nın bölgeye yeniden dönmesi için birer araç teşkil etmiştir. 1953 yılında Başbakan Yoshida Shigeru (吉田茂)² (1878-1967) dönemin Dışişleri Bakanı Okazaki Katsuo'yu (岡崎勝男) (1897-1965) tazminat ile ilgili müzakereleri hızlandırması için Filipinler, Endonezya, Burma ve Vietnam'a göndermiştir. Okazaki'nin ziyareti Japonya'nın bölgeye yönelik politikasında ilk somut adımdır (Yano, 2009, s. 135). Başbakan olarak bölgeyi ilk ziyaret eden ise Kishi Nobusuke (岸信介) (1896-1987)'dir. 1957 yılında gerçekleştirdiği ziyareti esnasında Endonezya ile tazminat görüşmelerinde de mutabakatı sağlamıştır. Kishi'den sonra Japonya Başbakanları bölgeye yönelik ziyaretlerini sürdürmüşlerdir.

Asya'daki değişim ise tazminat görüşmelerinden yaklaşık olarak on yıl sonra yani 1970'li yıllarda başlamıştır. Yoshida'dan itibaren devam eden otuz yıllık disiplinli çalışmanın sonucu olarak Japonya, Amerika'dan sonra dünyadaki ikinci büyük ekonomi olmuştur. Güneydoğu Asya'da ise Vietnam Savaşı devam ettiğinden bölge olarak ekonomik gelişme göstermesi pek mümkün olmamıştır. Bölgeye yönelik her fırsatı değerlendiren Japonya, savaştan da faydalanmasını bilmiş ve yardımlarını artırmıştır. Ancak Japonya'nın yatırımları Tayland gibi Güneydoğu Asya ülkelerinde ekonomik sömürü olarak algılanmış ve Japon karşıtı hareketlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu gösteriler özellikle, bölgede Japonya'nın ekonomik yatırımlarının ve Japon nüfusunun fazlalaştığı dönemde meydana gelmiştir. Japonya Başbakanı Tanaka Kakuei (田中角栄) (1918-1993) de tam da bu dönemlerde Güneydoğu Asya'ya yönelik ziyaret gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmada, Japonya Başbakanı Tanaka Kakuei'nin bölgeye yönelik gerçekleştirdiği gezisi üzerinden Japonya'nın Güneydoğu Asya ülkeleriyle olan ilişkileri ele alınmış, Japonya'nın bölgedeki konumu anlaşılmaya çalışılmıştır.

¹ San Francisco Antlaşması'nın 14. Maddesine göre Japonya, kendi ordusunun işgal ettiği ve zarar verdiği ülkelere tazminat ödemek zorunda kalmıştır.

² Bundan sonra Yoshida şeklinde ifade edilecektir.

Tanaka, Güneydoğu Asya'yı ziyaret ettiğinde özellikle Tayland (Bangkok) ve Endonezya'da (Jakarta) benzeri görülmemiş Japon karşıtı gösteriler düzenlenmiş ve bunlar şiddetli ayaklanmalara dönüşmüştür. Bu çalışmanın bir diğer amacı Başbakanın ziyareti esnasında ve öncesi de olmak üzere özellikle Tayland ve Endonezya'daki Japon karşıtı gösterilerin altında yatan nedenlere açıklık getirmektir. Bu noktada karşımıza şu sorular çıkmaktadır: Japon karşıtlığı olaylarının en yüksek seviyede olduğu dönemde Başbakan Tanaka Güneydoğu Asya Bölgesi'ni niçin ziyaret etmiştir? Gösterileri sadece Japon karşıtlığı olarak nitelendirmek doğru mudur? Tanaka ziyaret ettiği her ülkede benzer olumsuz manzarayla karşılaşmış mıdır? Tanaka ziyaretinde ülke liderleri ile hangi konular üzerinde görüşmüştür? Tanaka'nın ziyareti Japonya açısından olumlu sonuçlanmış mıdır? Aynı zamanda çalışmada bu sorulara da cevap aranacaktır.

Çalışmada birincil kaynak olarak Amerikan Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı arşiv belgeleri ve gazetelerden faydalanılmıştır. Arşiv belgeleri 2005 yılında online olarak erişime açılan belgeler olup, gazetelere de aynı şekilde online olarak ulaşılmıştır. Tanaka Kakuei'nin Güneydoğu Asya turu ile ilgili doğrudan herhangi bir çalışma olmasa da, bizim de çalışmamızda faydalandığımız bazı kitap ve makalelerin (Shibusawa ve Saitō, 1974; Suzuki, 1991; Satō, 2009) içinde Tanaka'nın ziyaretine değinilmiştir. Ancak bizim çalışmamızın bahsi geçen araştırmalardan farkı ise arşiv belgelerinden faydalanılmış olmasıdır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Japonya'nın Güneydoğu Asya ülkeleriyle gerçekleştirdiği tazminat görüşmeleri ve Başbakan Tanaka'dan önce bölgeyi ziyaret eden Japonya Başbakanları ile ilgili bilgiler kronolojik sırada tarihi arka plan olarak verilmiştir. İkinci bölümde Tanaka'nın bölgeye yönelik ziyareti, öncesi ve sonrası olmak üzere detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bölümün alt başlıklarında da Tanaka'nın ziyaretiyle birlikte Tayland ve Endonezya'da çıkan protestolara yer verilmiştir.

1. 1952-1974 Yılları Arası Japonya-Güneydoğu Asya İlişkileri

1.1. Tazminat Görüşmeleri

Japonya, II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaklaşık yedi yıl sürecek olan Amerikan işgaline uğramıştır. Buna rağmen ekonomik ve kültürel anlamda Asya'nın gelişmiş ülkelerinden biri olduğu düşüncesini kaybetmemiştir. Bölgeye yönelik girişimlerinden hiçbir zaman vazgeçmemiş, bulduğu her fırsatı değerlendirmeye çalışmıştır. Asya politikasını da bölgenin siyasi istikrarının korunmasına ve

ekonomik kalkınmasının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak üzerine oluşturmuştur. Aynı şekilde Güneydoğu Asya bölgesi de savaş zamanı ve sonrası olmak üzere Japonya için ekonomik anlamda önemini korumaya devam etmiştir. Konuyla ilgili olarak dönemin Başbakanı Yoshida, 1953 yılının Haziran ayındaki meclis oturumunda Güneydoğu Asya ile ekonomik birlikteliğe dikkat çekerek şu şekilde ifade etmiştir: *“Çin’in ticaretinden fazla bir şey bekleyemediğimiz günümüzde, Güneydoğu Asya ülkeleriyle olan ilişkilerimizin önemli olduğunu dile getirmeye gerek yok diye düşünüyorum. Güneydoğu Asya ülkelerinin refahı için hükümetimiz sermaye, teknoloji ve hizmet işbirliği konusunda hiçbir çabadan kaçınmayacak ve gelecekte karşılıklı refah ilişkisini derinleştirecektir”* (Yano, 2009, s. 131).

Güneydoğu Asya ülkelerine bakılacak olursa, II. Dünya Savaşı’ndan sonra sömürgeci kurtulmuş ve yeniden bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Dolayısıyla yeterli sermayeleri olmadığından ekonomik anlamda yardıma muhtaçlardır. Bu durumun da farkında olan Japonya, bölgenin ekonomik anlamda kalkınmasını kendisine görev edinmiştir. Bu yolda dönemin Başbakanı Yoshida tazminatları kullanmayı çok iyi bilmiştir. Okazaki Katsuo’yu tazminat ile ilgili müzakereleri hızlandırmak için bölgeye gönderdikten bir yıl sonra ABD Dışişleri Bakanı Dulles ile görüşmesindeki sözlerinden de Yoshida’nın tazminatlara ne kadar önem verdiğini anlayabiliriz: *“Tazminatlar bir tür yatırımdır. Tazminat ödemeleri adına Güneydoğu Asya’nın ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilirsek, komünizmin yayılmasının önüne geçebiliriz.”*³ *Tazminatlarla bir taşla iki kuş vurabiliriz”* (Suehiro, 1999, s. 88). Aynı zamanda Yoshida bu sözleriyle bölgeye yönelik stratejilerini de ortaya koymuştur.

San Francisco Antlaşması’nın 14. Maddesine göre Japonya’dan tazminat talep eden ve müzakere düzenleyen sadece Filipinler ve Vietnam olmuştur. Burma San Francisco Antlaşması’na katılmamış, Endonezya ise antlaşmayı imzalamamıştır. Ancak bahsi geçen iki ülke bireysel olarak tazminat görüşmesi talebinde bulunmuştur. Kamboçya ve Laos ise tazminat hakkından vazgeçmişlerdir (Yano, 2009, s. 128). Kısacası Japonya; Filipinler, Vietnam, Endonezya ve Burma ile tazminat görüşmeleri düzenlemiştir.

³ O dönemde bölge ekonominin yanı sıra bölge için bir diğer sorun da Komünizmdi. Komünizmin yayılması o dönemde hem Japonya’yı hem de Amerika’yı rahatsız etmiştir.

Öncelikle Burma ile tazminat görüşmeleri tamamlanmış, 5 Kasım 1954'te iki ülke arasında "Japonya-Burma Barış Antlaşması" imzalanmıştır. Bu antlaşma doğrultusunda Japonya'nın Burma'ya iki yüz milyon dolar tazminat ödemesine ve elli milyon dolar da ülkeye maddi anlamda destek olunmasına karar verilmiştir. Belirtilen miktarların on yıl içerisinde Burma'ya hizmet ve ürün sağlanmasıyla ödenmesinde hemfikir olunmuştur (Yano, 2009, s. 128-129). Filipinler ile anlaşma süreci Burma'ya kıyasla biraz zaman almış, 9 Mayıs 1956'da tamamlanmıştır. Filipinler ile antlaşmanın sağlanmasında Aiichirō Fujiyama'nın (藤山 愛一郎) (1897-1985) katkısı göz ardı edilmemelidir. Dönemin Kabine Baş Sekreteri Kishi Nobusuke, Fujiyama'yı 1956 yılının Mart ayında Olağanüstü Büyükelçi olarak Filipinler'e göndermiştir. Fujiyama, Filipinler hükümeti ile Japonya arasında arabuluculuk yapmış, iki ülke arasında Mayıs ayında tazminat antlaşmasının imzalanmasını sağlamıştır (Morley, 1963, s.145). Buna göre tazminat beş yüz elli milyon dolar olarak belirlenmiş, iki yüz elli milyon dolarlık ta özel kredi verilmesine karar verilmiştir. Burma ile benzer şekilde Japonya'nın belirtilen miktarları yirmi yıl içerisinde hizmet ve ürün olarak ödemesi noktasında anlaşma sağlanmıştır. Filipinlerle imzalanan antlaşmadan iki yıl sonra 1957 yılında bu kez Japonya'nın Başbakanı olarak Kishi Nobusuke, Endonezya'yı ziyaret ederek tazminat görüşmelerinde mutabakatı sağlamıştır. Tazminat miktarı iki yüz yirmi üç milyon sekiz yüz bin dolar olarak belirlenmiş, dört yüz milyon dolar da ekonomik kalkınma kredisi verilmesine karar verilmiştir. Elbette bu paraların diğer ülkeler de olduğu gibi hizmet ve ürünle tahsis edilmesinde hemfikir olunmuştur. Antlaşma sağlandıktan bir yıl sonra da büyükelçilikten Dışişleri Bakanlığına terfi eden Aiichirō Fujiyama Endonezya'yı ziyaret etmiştir. Görüşmeler esnasında Endonezya ile 20 Ocak 1958'te "Japonya-Endonezya Tazminat Antlaşması" ve "Japonya-Endonezya Barış Antlaşması" olmak üzere iki adet antlaşma imzalanmıştır. Vietnam ile tazminat görüşmeleri ise 30 Mayıs 1959'da tamamlanmıştır. Kamboçya ve Laos'un tazminat talep etmediklerini, bu haklarından feragat ettiklerini yukarıda belirtmiştik. Buna rağmen her iki ülkeye 1959 yılında bir buçuk milyar Yen miktarında ekonomik ve teknik anlamda işbirliği sağlanmasına karar verilmiştir (Yano, 2009, s. 129). Japonya neredeyse her yıl bir ülke ile tazminat ödemelerinde mutabakatı sağlamıştır. Ödemiş olduğu tazminatlarla da savaşın yaralarını sarmaya çalışarak karşılıklı olarak ilişkileri düzeltmeye ve yeniden sağlamaya çalışmıştır.

1.2. 1974 Yılı Öncesi Japonya Başbakanlarının Güneydoğu Asya Bölgesi'ne Yönelik Ziyaretleri

Japonya'nın Güneydoğu Asya Bölgesi'ne yönelmesi ilk kez Yoshida Shigeru döneminde gerçekleşmiştir. Yoshida özellikle bölge ülkeleriyle olan ekonomik bağları ilerletmeye önem vermiştir. Bu doğrultuda 1953 yılındaki hükümetin Güneydoğu Asya'ya yönelik izleyeceği politikanın içeriğinde ilk olarak, ekonomik yardım programlarında Birleşmiş Milletler ve üçüncü güçlerle iş birliği yapmak; ikinci olarak devlet yardımı sağlamak, son olarak ise tazminat sorununu mümkün olan en kısa sürede çözüme kavuşturmak yer almıştır. Buna göre Japonya, Nisan 1953'te Birleşmiş Milletler Asya ve Uzakdoğu Ekonomik Komisyonu'na tam üye olmuş, 1954 yılının Ekim ayında da Kolombo Planı'na tam üye olarak seçilmiştir (Morley, 1963, s. 144-145).

Yoshida'dan sonra yönetimi devralan Hatoyama Ichirō (鳩山 一郎) (1883-1959) da benzer şekilde Asya ülkeleri ile ilişkileri düzeltme konusuna önem vermiştir. Bu doğrultuda Hatoyama'nın döneminde yaşanan en önemli olay Japonya'nın Bandung Konferansı'na katılmasıdır. Konferans Asya, Afrika ve Orta Doğu gibi bölgelerden yirmi dokuz ulusun katılımıyla 18-24 Nisan 1955 tarihleri arasında Batı Cava'da bulunan Bandung'ta düzenlenmiştir. Japonya savaştan sonra Asya ülkeleriyle ilk kez bu konferansta karşı karşıya gelmiştir. Japonya'nın Asya ülkeleri ile arasındaki sorunları çözmesinde ve savaştan sonra Asya'ya yeniden dönmesinde Bandung Konferansı ciddi bir başlangıç teşkil etmiştir.⁴

Diğer taraftan Başbakan olan Kishi Nobusuke döneminde Güneydoğu Asya Bölgesi'yle olan ilişkileri ilerletme noktasında önemli yol katedilmiştir. Kishi, kendinden öncekiler gibi ekonomiye önem verirken aynı zamanda savaş tazminatı ödemelerini de yoluna koymuş, Güneydoğu Asya ile yakından ilgilenerek Japonya'nın bölgeye dönüşü için temel modeli belirlemiştir. Kishi, Güneydoğu Asya'da Japonya'nın bağımsız bir diplomasi izleyebileceğinin ve Amerika'nın politikasından sapmadan Asya'nın lideri rolünü oynayabileceğinin farkında olmuştur. Dolayısıyla Güneydoğu Asya diplomasisinde hem Amerika hem de Asya yanlısı bir tutum izlemiştir. Önceki liderler Güneydoğu Asya ülkeleriyle olan ilişkilerini ikili ve çok taraflı diplomasi yoluyla kurmuş olsalar da Kishi, 1957 yılında Asya merkezli

⁴ Japonya'nın Bandung Konferansı'ndaki rolü ile ilgili ayrıntılı bkz. Sicim Kaplan, 2021.

diplomasiyi başlatan ilk kişi olmuştur. Bunun sonucunda onun yönetimiyle birlikte Japon hükümeti ve işletmeleri Güneydoğu Asya'ya daha derinden müdahil olmuşlardır. Bunların yanı sıra Kishi'nin Güneydoğu Asya'daki en önemli özelliği savaştan sonra bölgeyi ziyaret eden ilk Japonya Başbakanı olmasıdır. Burma, Tayland, Seylan, Vietnam, Kamboçya, Laos, Malezya, Singapur, Endonezya, Avustralya, Yeni Zelanda ve Filipinler'e gitmiştir (Morley, 1963, s. 148). Gezisi esnasında Japonya'nın bölgesel bir kalkınma fonu kurulmasına sponsor olmayı planladığını açıklayarak "Güneydoğu Asya Kalkınma Fonu"nu dile getirmiştir. Buna göre Japonya, başta kendisi olmak üzere Amerika ve gelişmiş ülkelerin sermaye katacağı bir fon kurmayı düşünmüştür. Ancak her ziyaret ettiği yerde bu fondan bahsetmesine rağmen ne Amerika'dan ne de Güneydoğu Asya'dan herhangi bir destek göremediği için Kishi bu planından vazgeçmek zorunda kalmıştır (Morley, 1963, s. 149; Sudo, 2002, s. 2).

Kishi'nin ardından Japonya Başbakanları ve Dışişleri Bakanları Güneydoğu Asya'ya yönelik iyi niyet gezileri düzenlemeye devam etmişlerdir. Bu gezilere teknik, ekonomik, eğitim ve kültürel nitelikte yardım projeleri eşlik etmiştir. Yaşanan gelişmelerle birlikte Güneydoğu Asya toplumunun da Japonya'ya yönelik tutumu yavaş yavaş değişmeye başlamıştır (Jo, 1968, s. 783). Geziler sadece tek taraflı olarak Japonya ile sınırlı kalmamış, iade-i ziyaretler de yaşanmıştır. Kishi'nin ardından Endonezya Devlet Başkanı Sukarno (1901-1970) neredeyse her yıl düzenli olarak Japonya'ya gelmeye başlamıştır. Sukarno'nun yanı sıra Hindistan Cumhurbaşkanı Rajendra Prasad (1884-1963), Nepal Kralı ve Kraliçesi, Filipinler Devlet Başkanı Carlos P. Garcia (1896-1971), Malezya Başbakanı Tunku Abdul Rahman (1903-1990) ve çok sayıda kabine bakanı Japonya'yı ziyaret etmişlerdir (Morley, 1963, s. 149). Güneydoğu Asya halkı Japonya'ya yönelik temkinli davranmaya devam etse de, bölgeden üst düzey devlet adamlarının ziyareti karşılıklı ilişkilerin normalleşmeye doğru gittiğini göstermiştir.

Nobusuke Kishi'den sonra 1960 yılında iktidara gelen Başbakan Ikeda Hayato (池田勇人)⁵ (1899-1965) da kendinden öncekilerin yolundan giderek Asya'ya yönelik benzer politikaları uygulamaya devam etmiştir. Yönetime geldikten sonra 1960 yılının Ağustos ayında Malezya ile "Ticaret ve Seyrüsefer Antlaşması" imzalanmış; aynı yılın

⁵ 1960-1964 yılları arasında Japonya Başbakanlığı yapmıştır.

Aralık ayında da Filipinler ile “Ticaret, Seyrüsefer ve Dostluk”, 1961 yılının Temmuz ayında da “Ticaret, Denizcilik ve Dostluk Antlaşması” imzalanmıştır (Morley, 1963, s. 151). Tıpkı Kishi gibi Ikeda da Güneydoğu Asya ülkelerine yönelik geziler gerçekleştirmiştir. Ikeda, Güneydoğu Asya gezisinden sonra bölgeye ekonomik ve teknik anlamda yardım sağlamak için gerekirse yabancı ülkelere borç para alacaklarını, yardım sağlamanın Japonya’nın görevi olduğunu dile getirmiştir. Japon liderler tarafından birbiri ardına gerçekleştirilen geziler, Japonya’nın Güneydoğu Asya’da eski statüsünü yeniden sağlamaya çalıştığını ve uluslararası anlamda da rol üstleneceğini göstermiştir.

Ikeda Hayato’dan sonra 1964 yılında başa geçen ve geçmiş Başbakanlardan Kishi Nobusuke’nin de kardeşi olan Satō Eisaku (佐藤栄作)6(1901-1975) da öncekiler gibi ekonomiyle ilgilenmiş, Güneydoğu Asya Bölgesi’ne önem vermiştir. 1967 yılında Güney Vietnam da dâhil olmak üzere Güneydoğu Asya ülkelerinin çoğunu ziyaret etmiştir. Gezisi esnasında; diğer Asya ülkeleriyle dostane ilişkilerin geliştirilmesi, Asya’da barış ve istikrarı korumanın, aynı zamanda sürdürmenin yollarının ve araçlarının araştırılması, sosyoekonomik işbirliğinin güçlendirilmesi gibi üç temel amacı vurgulamıştır (Sudo, 2002, s. 3).

2. Japonya Başbakanı Tanaka Kakuei’in Güneydoğu Asya Ziyareti

Tanaka Kakuei, 1972 yılının Temmuz ayında göreve gelmiş, Başbakan olduktan sonra 1985 yılına kadar Japon siyasetinde oldukça etkili olmuştur. Dolayısıyla savaş sonrası Japonya’nın yükselişini ve bugünkü Japonya’yı anlama noktasında Tanaka’nın öneminin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Kendisinin savaş sonrası dönemde Japonya’yı şekillendirmedeki rolü oldukça önemlidir. Tanaka gibi politikacıların yardımıyla ülke daha da demokratikleşmiş, politika artık Japonların ekonomik ve sosyal durumunu iyileştirmeye odaklanmıştır. Tanaka da yönetimi süresince ekonomiye önem vermiş, Japonya’ya hammadde sağlama noktasında kaynak diplomasisi izlemiştir.⁷ Kendisinin yurtdışı seyahatleri de genelde enerji kaynaklarına odaklanmayı içermiştir. Bundan dolayı da Güneydoğu Asya bölgelerini ziyaret etmiştir. Çünkü Japonya’nın hammadde açısından fakir olduğu ve bundan

⁶ 1964-1972 yılları arasında Japonya Başbakanlığı yapmıştır.

⁷ Tanaka’yı kaynak diplomasisine iten etkenlerden biri 1973 yılındaki Arapların Japonya’yı da içeren petrol ambargosu olmuştur.

dolayı dışa bağımlılığı bilinen bir gerçektir. Güneydoğu Asya da Japonya'nın en önemli hammadde tedarikçilerinden biridir.

1974 yılında gerçekleştirdiği gezi Tanaka'nın göreve geldikten sonraki ilk Güneydoğu Asya ziyaretidir. Tanaka, Güneydoğu Asya gezisine başlamadan önce 1 Ocak 1974'te yeni yıl için düzenlediği basın toplantısında Güneydoğu Asya'ya hâkim olmak ya da bölgeyi ekonomik olarak kontrol etmek gibi bir niyetlerinin olmadığını altını çizmiştir. Aslında amaçlarının Güneydoğu Asya ülkeleri ile daha çok işbirliği yapmak olduğunu vurgulamıştır. Yakın zamanda gerçekleştireceği bölge gezisi sırasında da bu mesajı beş Güneydoğu Asya ülkesinin liderlerine iletteceğini söyleyerek, “Önümüzdeki turumda bu ülkelerle dostluğun önünü açmayı düşünüyorum. Japonya onların samimi bir arkadaşı olmak istiyor” (The Strait Times, 1974, s. 1) şeklinde ifade etmiştir.

Güneydoğu Asya ziyaretinde Tanaka'ya kızı Makiko eşlik etmiştir. Tanaka'nın ziyaretinin amacı, Japonya'nın ekonomik varlığıyla ilgili bölge hakkında oluşan tedirginliği ortadan kaldırmak ve karşılıklı dostane ilişkiler kurarak II. Dünya Savaşı'ndan kalan düşmanlığı azaltmak, bir diğer ifade ile ülkesinin olumsuz imajını düzeltmektir. Ayrıca karşılıklı olarak siyasi bağları güçlendirmeye ve yeni bölgesel işbirliği kurmaya, aynı zamanda doğu-batı yumuşamasından ve petrol krizinden kaynaklanan yeni durumla başa çıkmak için Japonya'ya kaynak tedarikini istikrarlı hale getirmeye çalışmaktı (New Nation Singapore, 1974, s. 1). Gezisi esnasında Tanaka ülke liderleriyle gerçekleştirdiği görüşmelerinde de Japonya'nın kaynak ihtiyacını saklamamış, Manila'daki basın toplantısında Japonya'nın uzun vadeli ve istikrarlı hammadde tedariki istediğini belirtmiştir (Satō, 2009, s. 113).

Tanaka'nın Güneydoğu Asya ziyareti şu şekilde planlanmıştır: Gezisinde artmakta olan bölgesel iş birliğe, siyasi ve ekonomik konularla ilgili tartışmalara dâhil olacak, ancak herhangi yeni bir bölgesel grupların sorumluluğunu üstlenmeyecek ya da liderleri olmayacaktır. Ayrıca Japonya'nın yeni Ortadoğu politikası, Çin ve Asya'daki komünist ülkelerle ilişkileri gibi konular üzerinde görüşecektir. Seyahatine Filipinler'den başlayacaktır. Filipinler'de üç gün kaldıktan sonra 9-11 Ocak arasında Tayland'da, 11-12 Ocak arasında Singapur'da, 12-14 Ocak arasında Malezya'da ve 14-17 Ocak arasında da Endonezya'da olacaktır (1974TOKYO00027 01OF02030621Z, Tokyo to State, 1974, s. 2).

Tanaka'nın ziyaretinden önce Japonya kendince önlemler almaya çalışmıştı. Bununla ilgili olarak geziden yaklaşık olarak iki ay öncesinde yani Kasım ayında Meclis Üyesi Ryūtarō Nemoto başkanlığında bir teftiş ekibi gönderilerek Japon karşıtı duyguların gerçekliği ve ne derecede olduğu araştırılmıştır (Satō, 2009, s. 114). Japon karşıtlığının bölgede var olduğu ve devam ettiği bir gerçektir. Her ne kadar savaş zamanında Japon sömürgesini yaşayanların sayısı gittikçe azalsa da hayatta kalanlar çocuklarına, onlar da kendi çocuklarına anlattığı için Japonya karşıtlığı nesilden nesile aktararak devam ettirilmekteydi. Ayrıca bölgede Japonların savaş esnasında yaşattıkları tarih kitaplarında da anlatıldığından öğrenciler de okullarında neler olup bittiğini öğrenmekteydiler. Ancak Japonya karşıtlığının en fazla görüldüğü dönem 1970 yılının ilk yarısıydı. Çünkü bu dönemde Japonya, Güneydoğu Asya'ya yönelik sermayesini genişletmeye başlamış, dolayısıyla Japon ürünleri de her bir ülkenin büyük şehirlerinin pazarlarında kendine yer edinmişti. Bu durum yerel halk arasında hoşnutsuzluğa neden olmuş, kendilerinin ekonomik anlamda Japonya tarafından işgale uğradıklarını düşünmüşlerdir.

Japonya karşıtlığı öncelikle Bangkok'ta başlamış ve buradan farklı yerlere sirayet etmiştir. Özellikle Tayland ve Endonezya'daki Japon karşıtlığı gençler ve entelektüeller arasında çıkmıştır (Suzuki, 1991, s. 234). Oysaki Japonya için Endonezya ve Tayland oldukça önem arz etmiştir. Tayland yatırım ve ihracat pazarı olarak ekonomik açıdan mühimdi (19741974TOKYO00027 01OF02030621Z, Tokyo to State, 1974, s. 2). Endonezya ise hammadde açısından fakir olan Japonya için en önemli petrol ve doğal gaz tedarik alanıydı. Tüm bunlar göz önüne alındığında karşıtlıklar yüzünden ilişkilerin bozulması Japonya'nın hiç istemediği bir durumdu. Bundan dolayı bölge üzerinde artan Japon ekonomik hegemonyası nedeniyle Japon karşıtı isyanlarla karşı karşıya kalınmasına rağmen Tanaka gezisini iptal etmemiştir. Üstelik petrol zengini Endonezya'dan petrol tedariki sağlama konusunda olumlu yanıtlar alarak dönmüş ve amacına ulaşmıştır (Babb, 2000, s. 79).

Başbakan Tanaka 7-17 Ocak tarihleri arasında gerçekleştirdiği Güneydoğu Asya seyahatinden döndükten sonra kabineye gezisiyle ilgili şunları aktarmıştır:

Güneydoğu Asya ülkeleri ekonomik anlamda işbirliği ve kalkınma noktasında Japonya'nın yardımlarına güveniyor. Teknik görüşmeler için düzenlemeler, seyahatin vermiş olduğu filizlerden biridir. Petrol krizinin Japonya'nın verimliliği üzerindeki etkileri, endüstriyel

hammadde ithalatında önemli yere sahip olan Güneydoğu Asya ulusları sayesinde ortadan kalkacak. Japon girişimciler Güneydoğu Asya bölgesinde faaliyet göstermek istiyorlarsa bölgenin gelenek ve göreneklerini anlamak zorundadır. Ekonomik anlamda işbirliği, ilgilenen ülkelerin farklı görüşlerinin anlaşılmasıyla genişletilmelidir (1974TOKYO01153, Tokyo to State, 1974, s. 3).

Tanaka 18 Ocak'taki otuz dakikalık basın toplantısında da Japon halkına gezisiyle ilgili bilgi vermiştir. Toplantıda, Bangkok ve Jakarta'da Japon karşıtı gösteriler düzenlense bile gezisinin olumlu sonuçlandığını vurgulamıştır. Bölge halkı ile aralarındaki dil engeline rağmen ülke lideriyle ve öğrencileriyle Japonya ve kendi ülkeleri arasındaki gerilimin nedenleri konusunda net bir şekilde konuşabildiğini dile getirmiştir. Ayrıca Japonların buldukları yerde ayrıcalıklı olmaya meyilli olduklarına ve yerel halkla ilişki kurmadıklarına dair şikâyetleri de dinlediğini eklemiştir. Güneydoğu Asya halkının da Japonlarla aynı masayı paylaşmaktan ve Japonların yerel dilleri öğrenerek kendileriyle daha içli dışlı olmalarından başka bir şey istemediklerini belirtmiştir. Tanaka, Güneydoğu Asyalıların Japonların başarılarına büyük saygı duyduklarını, ancak bazı yaşlıların geçmişte yaşananları hala hatırladıklarını dile getirmiştir (1974TOKYO01153, Tokyo to State, 1974, s. 3).

2.1. Tayland'daki Japon Karşıtı Gösteriler

Tanaka Kakuei, 7 Ocak 1974 tarihinde Güneydoğu Asya gezisine Filipinler ile başlamış, oradan 9 Ocak'ta Tayland'a geçmiştir. Ardından Singapur, Malezya ve Endonezya'yı ziyaret etmiştir. Planlanan doğrultuda 16 Ocak'ta da Japonya'ya geri dönmüştür. Tanaka Filipinler'de Cumhurbaşkanı Ferdinand Marcos (1917-1989) ile görüşmüştür. İkili görüşmelerinde Japonya'nın Filipinler'e daha önceden verdiği yen kredilerinin uygulanması, ortak girişimlerle ilgili alt yapı projeleri gibi konular üzerinde konuşmuşlardır. Bunun yanı sıra Marcos, Japonya'nın yardım edebileceği ek projeler de önermiştir. Ancak Tanaka bu projeleri gerçekleştirme konusunda herhangi bir söz vermemiştir (1974TOKYO01412, Tokyo to State, 1974, s. 2). İkili görüşmelerin başarılı geçtiği Filipinler'de hiçbir sıkıntı yaşanmamış, Japonya'ya yönelik hiçbir protesto gösterisi olmamıştır.

Diğer taraftan Başbakan Tanaka, iki gün sonra Tayland'a ulaştığında Filipinler'den farklı bir hava ile karşılaşmıştır. Tanaka Tayland'a ulaşmadan bir gün öncesinin gecesinde Tayland Öğrenci Merkezi Bangkok'ta gösteri hazırlıklarına başlamıştır. Protesto hazırlıklarına var gücüyle tamamlamaya çalışan merkez, Tanaka'nın ziyaretine karşı çıkan bildirileri şehrin belirli noktalarına asmışlardır. Ertesi gün Tanaka Don Mueang Uluslararası Havaalanı'na indiğinde onu bir grup öğrenci karşılaşmıştır. Öğrenciler Başbakana yönelik *"Aptal, ülkeneye geri dön!"* şeklinde yüksek sesle tezahüratlarda bulunmuşlardır (Suzuki, 1991, s. 239). Tanaka protestolar eşliğinde oteline geçmiştir. Ancak benzer durum burada da yaşanmış, Tanaka'nın konaklayacağı otelin önünde kalabalık bir grup protesto etmek için toplanmıştır. Gösterilerde Tanaka'nın temsili kuklası ve Japon marka araba modeli yakılmıştır. Bunun yanı sıra Japonya ve yen karşıtı hareketler yaşanmış ve bu durum bir yıl boyunca sürekli tekrarlanmıştır. Tanaka oteline geçtikten sonra protesto eden öğrenciler ile görüşerek onların isteklerini dinlemiş, birlik ve beraberliğe vurgu yaparak durumu kontrol altına almayı başarmıştır (Suzuki, 1991, s. 240).

Diğer taraftan Başbakan Tanaka'ya yönelik gerçekleştirilen gösteriler, Tayland'daki Japon karşıtı hareketlerin ilki değildir. 1970'li yıllarda Japonya'nın ekonomik anlamda Tayland'da ilerlemesi, ülke öğrencilerinin protestolarıyla karşılaşmış, hatta Japon ürünleri boykot edilmiş, Japon para birimine karşı muhalefet başlatılmıştır. 1973 yılının Aralık ayına gelindiğinde NSCT yani Tayland Ulusal Öğrenci Merkezi Japonya'yla ilgili olarak Bangkok'ta Asya Öğrenci Toplantısı⁸ düzenlemiştir. Bu toplantıya Avustralya, Hong Kong, Kamboçya, Laos, Singapur olmak üzere altı ülkeden yaklaşık yüz otuz öğrenci katılmıştır. Toplantının sonunda Japonya Başbakanına ve hükümetine yönelik protesto mektubu yazılmıştır. Protestocular bu mektubu Tayland'da bulunan Japonya Büyükelçiliğine teslim etmişlerdir. Mektupta öğrenciler, Japon yatırımcıların yerel halkı işgücünden ve kaynaklardan yoksun bırakması, fiyat sabitleme yoluyla piyasayı kontrol etmeleri; yerel halkın teknik ve yönetim yönünden terfi ettirilmemesi; Japon hükümetinin yerel koşullar hakkında kayıtsız kalması gibi konularda şikâyette bulunmuşlardır. Öğrenciler, *"Japonya, Asya'da bir ülke olmasına rağmen diğer büyük güçlerden daha fazla çıkarlarımıza karşı hareket ediyor"* (Shibusawa ve Saitō, 1974, s. 2) şeklinde mektuplarını sonlandırmışlardır. Ancak NSCT bu hareketi Japonya karşıtı hareket

⁸ アジア学生会議.

olarak değil, Tayland'ın ekonomik çıkarını koruma hareketi olarak adlandırmıştır. Mektubun içeriğine bakıldığında da ekonomik konulardan şikâyetçi oldukları açıktır (1974TOKYO01412, Tokyo to State, 1974, s. 4).

Başbakan Tanaka'ya yönelik Bangkok'ta yaşanan olaylara farklı açıdan bakıldığında gösterilerin sadece Japonya karşıtı değil, Amerika'ya da yönelik gerçekleştiği görülecektir. 10 Ocak 1974'te Tanaka'nın Bangkok'ta kaldığı otel 2000 kişi tarafından kuşatılırken, eş zamanlı olarak yaklaşık 4000 öğrenci ve öğretim üyelerinden oluşan bir grup Amerika Büyükelçiliği önünde toplanmıştır. Gösteriyi düzenleyenler, Büyükelçi William Kintner (1915-1997) ve CIA'nın sınır dışı edilmesini isteyerek protesto etmişlerdir. Sonuç olarak, Tanaka gibi ABD'nin Bangkok Büyükelçisi Kintner de göstericilerle diyalog kurmak zorunda kalmıştır (Satō, 2009, s. 115).

Protestolara ve gösterilere rağmen Tanaka, Tayland Başbakanı Sanya Dharmasakti⁹ (1907-2002) ile görüşmeyi başarmıştır. Görüşmede Başbakan Sanya, Japonya'nın Tayland ile ticaretine düzenleme getirmesi talebinde bulunmuştur. Bunun üzerine Tanaka ticaret dengesizliğinin bazı aşamalarda olduğunu belirterek Japonya'nın ticaretteki tecrübesi üzerinde durmuştur. Tayland'daki ticaret dengesizliğini düzeltmek için ise yeni ihracat ürünleri ya da Japonya'da talep gören ihracat ürünleri üzerinde durmaları gerektiğini önermiştir. Eğer Tayland mısır, pirinç ve tekstil ürünlerinin ihracatını artırabilirse, Japonya ile dengesizliğini 100 milyon dolar azaltabileceğini eklemiştir. Kısacası ikilinin görüşmeleri gezinin amacına uygun olarak ekonomi üzerine gerçekleşmiştir (19741974TOKYO00027 01OF02030621Z, Tokyo to State, 1974, s. 4).

Tanaka'nın ziyaretinden sonra da Tayland'daki Japon karşıtı protestolara yönelik endişeler son bulmamıştır. Özellikle Tayland'da bulunan Japon iş adamları konuyla ilgili her zaman endişe içerisinde olmuşlardır. Endişelenmekte haksız da sayılmazlardı. Tanaka'nın gidişinden sonra Bangkok'ta bir söylenti ortaya atılmıştır. Arşiv belgesine göre dönemin Amerika'nın Bangkok Büyükelçisi William Kintner durumu şu şekilde özetlemiştir: Bangkok'taki Japon Büyükelçiliğindeki bir görevli, çok sayıda Japon iş adamının kendilerini aradıklarını ve 23 Ocak'ta yani Çin Yeni Yılı'nda askeri bir darbe yapılacağına ilişkin söylentilerle ilgili korktuklarını dile getirdiklerini Amerikan Büyükelçiliğine bildirmiştir. Konuyla ilgili olarak adı

⁹ 1973-1975 yılları arasında Tayland Başbakanlığı görevinde bulunmuştur.

verilmeyen bu gizli görevli elçiliğin ticaret bölümünün güvenilir bir kaynaktan bu durumu öğrendiğini belirtmiştir. Ayrıca Japonya Büyükelçiliği'nin, Bangkok'ta bulunan Japon iş adamlarını 23-27 Ocak tarihleri arasında gerçekleşmesi muhtemel Japon karşıtı gösteriler konusunda uyardığını da eklemiştir. Dolayısıyla birçok Japon iş adamı da çalışanlarına belirtilen günlerde evlerinde kalma talimatı vermiştir. Hatta bazı iş adamları Japonya'ya dönme kararı bile almışlardır. Ayrıca bu gizli kaynak Tayland'da bulunan dönemin Japon Büyükelçisi Masato Fujisaki'nin de Japonya Dışişleri Bakanlığı tarafından geri çağırılma ihtimali olduğunu iletmiştir (1974BANGKO01203, BANGKOK01203221134Z, Bangkok to Tokyo, 1974, s. 1). Diğer taraftan aynı belgenin ikinci sayfasında Amerikan Büyükelçiliği Japonya'ya gönderilen bu bilgi dışında hiçbir kaynakta öğrencilerin ya da başka bir gücün Çin Yeni Yılı'nda nahoş gösteriler düzenleyeceğine dair bir bilgi bulamadığını belirtmiştir. Ayrıca bu durumun Japon endişesinden ve Tanaka'nın Güneydoğu Asya turu sırasında gördüğü muameleden kaynaklandığını eklemiştir (1974BANGKO01203, BANGKOK01203221134Z, Bangkok to Tokyo, 1974, s. 2). Ancak söylentiler hem Japonya'yı hem de Tayland'da yaşayan Japonları rahatsız etmeye yetmiştir.

Gezisinin devamında Başbakan Tanaka önce Singapur'a uğramış, ardından da Malezya'ya geçmiştir. Tayland'daki kadar büyük ölçekli gösteriler olmasa da Singapur'da da bir takım hareketlilik yaşanmıştır. Singapur Üniversitesi'nde Japonya'nın ekonomik anlamda ilerlemesi ile ilgili öğrenci paneli düzenlenmiştir. Beklenildiği gibi panelde Japonya'nın ekonomik faaliyetleri eleştirilmiştir. Ancak Singapur hükümetinin önlemleri sayesinde olaylar çok büyümeden kontrol altına alınmıştır (Suzuki, 1991, s. 240). Tanaka, Singapur Başbakanı Lee Kuan Yew (1923-2015) ile siyasi konulardan ziyade ekonomik üzerine görüşmüştür. Başbakan Lee, Singapur'a kesintisiz hammadde desteği konusunda ısrarcı olmuştur. Ancak Tanaka bu şekilde isteğe hazırlıklı değildi. Aynı zamanda Japonya da böyle bir güvence verecek durumda değildi. Ayrıca belgeye göre Tanaka, Başbakan Lee'nin siyasi konulara olan ilgisizliğine de şaşırmıştır (1974KUALA00253, Kuala Lumpur to State, 1974, s. 3). Gezinin Malezya ayağında ise yaklaşık elli kişiden oluşan bir grup öğrenci, havaalanında Tanaka'yı protesto etmek için toplanmışlardır. Öğrenciler, Japon ekonomik sömürücülerin Malezya'daki konumunu sağlamlaştırmaya çalıştığına dair suçlayıcı sloganlar atarak, broşürler dağıtmışlardır. Malezya gezisinin sorunsuz geçeceğini düşünen Tanaka protestoları görünce şaşırmıştır. Çünkü Malezya'da

Singapur gibi Japon yatırımlarını çok fazla tepki vermeyen bir ülke olmuştur. Nitekim Malezya Başbakanı Abdul Razak ülkesinde Japonya'nın ekonomik varlığının büyümesinden rahatsızlık değil, memnuniyet duyuyordu. Razak sadece Japonların yabancılar gibi hareket etmesini ve Malezya toplumuna karışmamalarını eleştiriyordu. Japonların yerel halkla samimi ilişkiler kurması gerektiğini düşünüyordu (1974KUALA00253, Kuala Lumpur to State, 1974, s. 7). Razak'ın Japonya'ya yönelik olumlu tutumundan dolayı Tanaka, Malezya'da kendisine ve ülkesine yönelik bir protesto ile karşılaşacağını hiç düşünmemiştir. Hatta Tanaka havaalanında vermiş olduğu röportajında, ziyareti aracılığıyla Abdul Razak ile kişisel dostluk kurmak istediğini, bunun yanı sıra kültür, ekonomi ve teknik gibi konularda karşılıklı olarak işbirliğini geliştirmek istediğini dile getirmiştir (The New York Times, 1974, s. 7).

Tanaka otele geçtiğinde Malezya öğrenci heyeti kendisiyle görüşmek istemiş, ancak Bangkok'ta yaşananların kızgınlığından dolayı öğrencilerin bu isteğini geri çevirmiştir. Reddedilmenin üzerine sinirlenen öğrenciler üniversite kampüsünde Japon bayrağını ve Tanaka'nın temsili kuklasını yakmışlardır. Bu durumdan rahatsız olan Japonya Büyükelçiliği, üniversite kampüsünde yaşanan olaylar üzerine Malezya hükümetine sözlü uyarı göndermiştir (1974KUALA00253, Kuala Lumpur to State, 1974, s. 3). Tüm yaşananlara rağmen Tanaka, Başbakan Abdul Razak ile görüşmüş ve ikili, krediler üzerine konuşmuşlardır. Japonya'nın Malezya'ya verdiği ikinci yen kredisi iyi gittiği için Başbakan Razak Tanaka'dan üçüncü yen kredisi talep etmiştir. Bunun üzerine Başbakan Tanaka da ek kredi verileceğine dair söz vermiştir (1974TOKYO01412, Tokyo to State, 1974, s. 3). Tanaka'yı şaşkırtan ve hayal kırıklığına uğratan durum ise Singapur'da olduğu gibi Razak'ın, Asya genelinde ve bölgesel siyasi konularda Japonların görüşlerini sormamış olmasıydı. Örneğin Razak, Çin, Asean veya Ortadoğu gibi konular hakkında hiç konuşmamıştır (1974KUALA00253, Kuala Lumpur to State, 1974, s. 3) Malezya'dan sonra gezinin son ayağı Endonezya olmuş, Tanaka Tayland'daki benzer durumlarla karşı karşıya kalmıştır.

2.2. Endonezya'daki Japon Karşıtı Protestolar ve Malari Olayı

Japonya'nın ekonomik ilerlemesinden dolayı duyulan korku nedeniyle Endonezya'da 1960'ların sonunda Japon karşıtlığı ortaya çıkmaya başlamıştır. Ekonomik sebeplerin yanı sıra Suharto'nun Japonya yanlısı olması da bu durumu tetiklemiştir. Suharto'nun yabancı sermayeye dayalı ekonomi politikalarının ülke

genelinde desteklenmemesinden dolayı toplumda Japonya'ya yönelik güvensizlik artmıştır.

Tanaka'nın ziyaretinden önce 9 Mayıs 1972'de Suharto Japonya'yı ziyaret etmiştir. Suharto, ülkesi adına bir tehdit olarak gördüğü Çin'in Japonya'yla arasındaki yakınlığın farkındadır. Dolayısıyla Japonya ziyaretinde Komünist Çin tehlikesini anlatarak iki ülkenin yakınlaşmasını engellemek istemiş, bu tehlikeye karşı Japonya ve Avustralya'nın dâhil olacağı bir birliktelik kurmayı düşünmüştür. Bununla ilgili olarak Suharto dönemin Başbakanı Satō Eisaku ile görüşmesinde, Japonya'nın Güneydoğu Asya, özellikle Endonezya, Avustralya ve Yeni Zelanda ile birliktelik kurarsa Asya'daki gerginliğin azalacağını, bölgedeki tansiyonun düşeceğini dile getirmiştir. Satō Eisaku, Suharto'nun isteğine karşılık Japonya ve Çin arasındaki ilişkinin düzelmesinin Asya barışı için mutluluk verici olduğunu dile getirmiştir. Başbakanın bu cevabı, Suharto'nun isteğinin aksine ziyaretinden eli boş olarak dönmesine neden olmuştur.¹⁰ Buna rağmen Suharto'nun ziyaretinden sonra 1980 yılına kadar iki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler gelişmiştir. Özellikle 1973 yılından sonra Japonya'nın Endonezya'daki yatırımları katlanarak artmış ve bunun sonucunda Endonezya'nın en büyük ihracat ortağı olmuştur. Ancak Japonya'nın ekonomik anlamda Endonezya'da bu kadar aktif olması, yerel halkla çeşitli sürtüşmelerin yaşanmasına neden olmuştur. Çünkü Japonya'nın sermaye yatırımı çok hızlı ve fazla olmasına rağmen Endonezya bilgisi ve bölgeyi anlaması ise oldukça sığ kalmıştır. Dolayısıyla bu durum kültür çatışmasına neden olmuştur. Ayrıca Japon iş adamlarının yerel halkın arasına karışmaması ve kendilerini üstün gören bir tavır sergilemeleri de toplumda Japonya ve Japonlara karşı nefret duygularını artırmıştır. Bunun sonucunda Japonya'ya yönelik eleştiriler ve Japon ürünlerine karşı boykot hareketi 1973'ten itibaren belirgin hale gelmiştir. Tanaka Kakuei'in ziyaretiyle birlikte de Japonya karşıtı hareketler en üst seviyeye ulaşmıştır (Kurasawa, 1992, s. 115-117). Diğer taraftan Endonezya'da Japonya karşıtı duyguları tetikleyen bir diğer olay da Romushaları¹¹ konu edinen bir film olmuştur. Tanaka'nın

¹⁰ Aslında Endonezya dâhil olmasa da böyle bir birliktelik mevcuttur. 1966 yılında kurulan ASPAC'ta; Kore, Japonya, Avustralya, Yeni Zelanda, Filipinler, Tayland, Malezya, Güney Vietnam ve Çin Halk Cumhuriyeti yer almaktadır. Japonya için ASPAC, Asya'nın siyasi sorunlarının birçok ülke ile ele alındığı bir yerdir. Asya'daki soğuk savaşın çerçevesini oluşturan Çin ve Amerika arasındaki çatışmanın yavaş yavaş ortadan kalkmasıyla ASPAC'ın ömrü uzun olmamış, kurulduğu yıl ortadan kalkmıştır. 1967 yılında da ASEAN kurulmuştur. Bkz. Miyagi, 2017, s. 205-206.

¹¹ Romusha: Japonlar tarafından zorla çalıştırılan Endonezyalıların verilen addır. Bu kişilerin çoğunluğu Burma-Tayland Demiryolu yapımında hayatlarını kaybetmişlerdir. Bkz. Blackburn, 2010, s. 23.

ziyaretinden bir yıl önce Endonezya'da Romushalar ile ilgili film çekilmiştir. Film savaş döneminde Japonya tarafından çalıştırılan Endonezyalı işçilerin hüznü hikâyesini anlatıyordu. Başlangıçta film Endonezya Enformasyon Bakanlığı'nın sansüründen geçmiş ve bakanlık tarafından yayınlanmasına izin verilmiştir. Ancak daha sonra Endonezya hükümetinin emriyle filmin gösterimi herhangi bir sebep gösterilmeksizin aniden yasaklanmıştır. Bu olayın arkasında ülkesinin imajı zedelenen Japon hükümetinin baskısı olduğu anlaşılmış ve sonuç olarak Endonezya halkının tepkisine neden olmuştur (Kurasawa, 1992, s. 118).

Tanaka'nın Endonezya ziyaretinden önce Jakarta'daki Japon Büyükelçiliği Endonezya'daki öğrenci hareketleri konusunda bilgi toplamıştır. Elçilik, Suharto'nun yabancı yardımın kabulüne ilişkin toplumda oluşan hoşnutsuzluğun Japon karşıtı gösteriler şeklinde yansımalarının olabileceğine ulaşmıştır (Satō, 2009, s. 111). Kaldı ki Japon hükümeti bilgi toplamaya bile Tanaka'nın ziyaretinden önce Endonezya'da Japon karşıtı gösterilerin olacağı aşikârdı. Endonezya tarafı Japonya'ya, Başbakan Tanaka'nın ziyareti esnasında gösteri olacak olursa, bunun kontrollü bir şekilde gerçekleşeceğini bildirmişti. Dolayısıyla da Endonezya'daki Japon Büyükelçiliği hükümetin aşırıya kaçmayan gösterilere izin vereceğini anlamıştı. Dahası Suharto'nun danışmanı Ali Murtopo'nun yardımcısı, Başbakan Tanaka'nın ziyareti esnasında Japonya'ya karşı ılımlı bir gösteri olacağını, gösteriye 20 veya 30 kişiden oluşan bir grup gencin katılacağına dair tahminlerini Amerika Büyükelçiliğine iletmişti. Bundan dolayı Japonya Büyükelçiliği kendilerine yönelik gösterinin yapılacağından kesin olarak eminlerdi (Satō, 2009, s. 112).

Tanaka Malezya'dan sonra 14 Ocak'ta Endonezya'ya geçmiştir. Ertesi gün yani 15 Ocak'ta tarihe Malari olayı olarak geçen öğrenci isyanı başlamıştır. Protestolar esnasında Japon Büyükelçiliği taşlanmış ve elçilikteki Japon bayrağı indirilmiştir. Japonya'nın Endonezya'ya ilerleyişini simgeleyen Toyota Astra Motors'un üç katlı genel merkezi ile birlikte şehirde bulunan Japon marka otomobiller de yakılmıştır. Protestolar esnasında çok sayıda araç yakılmış, birçok binaya zarar verilmiş, dükkanlar yağmalanmıştır (The New York Times, 1974). Endonezya hükümeti isyanı bastırma konusunda başarılı olamamıştır. Bundan dolayı olayların olduğu günün öğleden sonrasından itibaren sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Ayrıca üniversiteler de 17 Ocağa kadar tatil edilmiştir. Ordu isyanı bastırmaya çalışırken çıkan çatışmada

on bir kişi hayatını kaybetmiş, sekiz yüzden fazla kişi de tutuklanmıştır (Suzuki, 1991, s. 240).

Japonya'nın Amerika Büyükelçisi Takeso Shimada'ya göre Tanaka'nın ziyaretinde Japon karşıtı gösterilerin düzenlenme sebebi, Japonya ile Güneydoğu Asya arasındaki yaşam standartlarındaki eşitsizlikten kaynaklanmıştır. Güneydoğu Asya'daki Japon malları yerel talebi karşılamayan lüks ürünler olduğundan toplumda hoşnutsuzluğa neden olmuştur (Satō, 2009, s. 117).

Buna karşın Japon Dışişleri Bakanlığı'nın analizine göre; Tanaka'nın ziyareti ve hatta Japonya'nın ekonomik varlığı, Jakarta isyanlarının temel nedeni değil, sadece görünürdeki sebebiydi. Çünkü Endonezya'daki öğrenci gösterilerinin asıl amacı, geleneksel ekonomik kalkınmayı merkeze alan mevcut Suharto yönetimini eleştirmektir (Satō, 2009, s. 117-118). Başbakan Tanaka'ya göre de hem Tayland'daki hem de Endonezya'daki gösterilerin tek nedeni Japonya karşıtlığı değil, aynı zamanda bölge halkının kendi hükümetlerine yönelik yapmış olduğu hareketlerdir. Nitekim Tayland'daki gösterileri düzenleyenler, ülkelerinin ekonomik çıkarlarını korumak ve mevcut yönetimi devirmek istemekteydiler. Endonezya'daki protestoların bir nedeni de toplumun Suharto yönetiminden memnun olmamasıydı. O dönemde halk kendileri için yeni bir hükümet istiyordu. Tıpkı Tayland'daki gibi Endonezya'nın ekonomik çıkarını gözeterek, ülkelerinin ekonomisini Japonya dâhil Batı sermayesinden koruyan milliyetçi bir mantıkla hareket etmişlerdir. Malari olayından sonra 1977 yılından 78 yılına kadar Endonezya'da öğrenciler tarafından büyük ölçekli demokratikleşme mücadelesi yaşanmıştır (Suzuki 1991, s. 241-243). Bu mücadelede Japon şirketlerinin hiç eleştiri konusu olmaması da Tanaka'nın ziyareti esnasında yaşananların sadece Japon karşıtlığı olmadığını bir göstergesidir.

Tanaka'nın ziyaretinden sonra yaşananlarla ilgili olarak Japonya, sadece ekonomik anlamda değil, kültürel anlamda da önlemler almaya çalışmıştır. 1972 yılında kurulan Japon Vakfı¹², Endonezya'da Japonya Çalışmaları Kursu'nun açılması için maddi anlamda destekte bulunmuştur. Günümüzde de aynı kurum bölgeye Japonca öğreten uzmanlar göndermeye devam etmektedir. Japon Vakfı'nın yanı sıra, Toyota Vakfı da Japonya'da Endonezya edebiyatıyla ilgili çeviriler için bir yayın hibesi sağlamış ve bu durumdan oldukça etkili sonuçlar elde etmiştir.

¹² 国際交流基金.

Tanaka'dan sonra da Japonya başbakanları mütemadiyen Güneydoğu Asya ülkelerini ziyaret etmeye devam etmişler, bölgeyle olan ekonomik birlikteliği, politik uyumu ve kültürel değişimi düzeltmek için çabalamışlardır. Tanaka'dan üç yıl sonra Japonya'nın 67. Başbakanı Fukuda Takeo (福田 赳夫) (1905-1995), 1977 yılının Ağustos ayında Güneydoğu Asya'yı ziyaret etmiştir. Turunun son ayağı olan Filipinler'e geldiğinde "heart to heart" ya da "Fukuda Doktrini¹³" olarak bilinen doktrini ilan etmiştir. 1980 yılında Ōhira Masayoshi (大平正芳) (1910-1980) bölgeyi ziyaret etmek istemiş, ancak hayatını kaybettiği için gidememiştir. Ōhira'nın ölümünden sonra başa geçen Suzuki Zenkō (鈴木善幸) (1911-2004) 1981 yılının Ocak ayında bölgeyi ziyaret etmiştir. Onun ziyareti dünyanın da ilgisini çekmiştir. Çünkü kendisi Amerika'yı ziyaret etmeden önce Güneydoğu Asya'ya giden ilk Japonya Başbakanı unvanını elde etmiştir. Ancak buna rağmen onun ziyareti bölge ülkelerinde büyük bir etki uyandırmamıştır. Suzuki Zenkō'dan sonra başbakan olan Nakasone Yasuhiro (中曾根康弘) (1918-2019), 1983 yılının Nisan ayından Mayıs ayına kadar yaklaşık bir ay Güneydoğu Asya ülkelerini ziyaret etmiştir (Sing, 1984, s. 232-233).

Sonuç

Japonya, Başbakanı Tanaka Kakuei 1974 yılının Ocak ayında kısa süreli olmak üzere Güneydoğu Asya turu yapmıştır. Gezisinden önce Japon karşıtlığı olayları ile ilgili olarak geniş çaplı inceleme yapılmış olmasına rağmen başkan ziyaretini iptal etmemeyi tercih etmiştir. Ziyaretinin amacı petrol krizinden kaynaklanan durumdan dolayı Japonya'ya kaynak sağlamak, karşılıklı dostane ilişkiler kurmak ve ülkesinin ekonomik varlığından dolayı bölge halkında oluşan tedirginliği ortadan kaldırmaktı. Aynı zamanda ülke liderleriyle yeni Ortadoğu politikası, Çin ve Asya'daki komünist ülkelerle ilişkileri gibi konular üzerinde görüşmek istiyordu. Tanaka'nın ziyaretinden tam anlamıyla amaçlarını gerçekleştirerek döndüğü söylenemez. Ancak teknik görüşmeler için düzenlemeler ve Japonya'ya kaynak sağlama noktasında istediğini elde ederek döndüğü söylenebilir. Bu bağlamda Tanaka petrol zengini Endonezya'dan petrol tedariki konusunda olumlu yanıtlar alarak ülkesine geri dönmüştür. Ancak Japonya'nın ekonomik varlığından dolayı bölge halkında oluşan tedirginliği ortadan kaldıramamıştır. Bunu gerçekleştirme noktasında da ülkesine döndükten sonra

¹³ Japon diplomasisi tarihinde, Başbakan Tanaka Kakuei'nin Güneydoğu Asya ziyareti, Japon diplomasisinin başarılı bir örneği olarak övülen "Fukuda Doktrini"nin doğuşu için gerekli ve kaçınılmaz bir deneyim olarak konumlandırılmıştır. Bkz. Satō, 2009, s. 110.

ziyareti esnasında bölge halkının şikayetlerini de göz önünde bulundurarak Japon girişimcileri uyarmıştır. Güneydoğu Asya Bölgesi'nde faaliyet göstermek istiyorlarsa bölgenin gelenek ve göreneklerini anlamak zorunda olduklarını aktarmıştır. Bölge halkından bazılarının da geçmişte yaşananları hala hatırladıklarını dile getirmiştir. Dolayısıyla Japonya bölgeye yönelik ekonomik anlamda yardımda ve yatırımda bulunsa da eskiyi unutturmanın biraz zaman alacağını bir kez daha anlamıştır.

Tanaka gezisinde ülke liderleri ile yoğun olarak ekonomik konular üzerinde görüşmüş, yardım vaatlerinde bulunmuştur. Ancak ülke liderlerinin Çin, Ortadoğu gibi siyasi konular üzerine konuşmamış olması Tanaka'yı hem şaşırtmış hem de bu durum kendisinde hayal kırıklığı yaşamasına neden olmuştur. Çalışmada incelenen belgelerde özellikle Malezya ve Singapur özelinde bu konu açıkça yazılmıştır. Gene aynı belgelerde Japonların yersiz endişelerine de değinilmiştir. Çünkü Tanaka'nın ziyaretinden sonra Tayland'daki Japonya karşıtlığının son bulmadığına ve Japonlara yönelik saldırı düzenleneceğine dair bazı söylentiler ortaya atılmıştır. Bu durum Bangkok'taki Japonya Büyükelçiliği'nde endişe yaratmıştır. Elçilikte görevli ismi verilmeyen bir kişi gene Bangkok'ta bulunan Amerika Büyükelçiliğine durumu aktarmıştır. Ancak konuyla ilgili hiçbir somut kanıtı ulaşamayan Amerika'ya göre bu durum sadece Japon endişesinden ibarettir. Başbakan Tanaka'nın Güneydoğu Asya turu esnasında yaşadığı talihsizliklerden kaynaklanan korku Japonlarda kendilerine yönelik tekrardan saldırı düzenleneceği endişesi yaratmıştır.

Tanaka'nın Güneydoğu Asya turunun sadece Filipinler ayağında Japonya'ya yönelik hiçbir protesto yaşanmamıştır. Japonya ekonomik anlamda diğer ülkelere olduğu gibi Filipinler'e de yardım etmiştir. Ancak bu durum Filipinler halkı tarafından işgalci bir tavır olarak algılanmamıştır. Diğer taraftan Tayland ve Endonezya'da hükümetlerin bile kontrol altına alamadığı büyük çaplı olaylar yaşanmıştır. Dahası olaylar güvenlik güçleri ile çatışan göstericilerden bazılarının hayatlarını kaybetmesine kadar ilerlemiştir. Göstericilerin ortak noktası ise ülkelerinin mevcut yönetiminden memnun olmayan öğrencilerden oluşmasıdır. Japonya'nın ekonomik anlamda yatırımlarının bölgede artış göstermesi, girişimcilerin bölge halkına yönelik küçümser tavırlar sergilemeleri ve yerel halkın işsiz kalması Japon karşıtlığını tetikleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların yanı sıra protestoların temel sebebi Japon karşıtlığı olsa da bir diğer neden

de öğrencilerin mevcut hükümetlerini değiştirmek istemeleri olmuştur. Bundan dolayı gösterileri sadece Japon karşıtlığı olarak nitelendirmek doğru değildir.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

ABD Dışişleri Bakanlığı Arşivi. 1974TOKYO01412. Tokyo to State. “Tanaka Trip to Southeast Asia: Fonoff and Miti Accounts of Economic Aspects”. Erişim Tarihi: 11.01.2022,<https://add.archives.gov/add/createdpdf?rid=1356&dt=2474&dl=1345>

ABD Dışişleri Bakanlığı Arşivi. 1974TOKYO01153. Tokyo to State. “Tanaka Trip to Southeast Asia: Initial Goj and Press Reactions”, Erişim Tarihi: 13.04.2023 <https://add.archives.gov/add/createdpdf?rid=341&dt2474&dl=1345>

ABD Dışişleri Bakanlığı Arşivi. 1974Kuala00253. Kuala Lumpur to State. “Tanaka Visit to Malaysia: Japanese Embassy Views”, Tarihi: 18/1/1974. <https://add.archives.gov/add/createdpdf?rid=13054&dt2474&dl=1345>

ABD Dışişleri Bakanlığı Arşivi. 1974TOKYO00027 01OF02030621Z. Tokyo to State. “Tanaka’s Tour of Southeast Asia Summary: According to Fonoff Sources, on his January 7-17 Tour of Confidential”, Tarihi: 3/1/1974. Erişim Tarihi: 15.04.2022,<https://add.archives.gov/add/createdpdf?rid=14469&dt=2474&dl=1345>

ABD Dışişleri Bakanlığı Arşivi. 1974Bangkok01203. Bangkok01203221134Z. Bangkok to Tokyo. “Fear Among the Japanese Business Community in Bangkok”, Tarihi: 22/1/1964. Erişim Tarihi: 21.05.2023, <https://add.archives.gov/add/createdpdf?rid=46&dt=2474&dl=1345>

Sürelî Yayınlar

New Nation (1974). *Tanaka Starts His Tour*. Erişim Tarihi: 21.08.2023, <https://eresources.nlb.gov.sg/newspapers/Digitised/Article/newnation197401071.2.14?ST=1&AT=search&k=Tanaka%20Kakuei%20southeast&QT=tanaka,kakuei,southeast&oref=article>

The New York Times (1974). *Tanaka Arrives in Malaysia*. Erişim Tarihi: 10.08.2023, <https://www.nytimes.com/1974/01/13/archives/world-news-briefs-tanaka-arrives-in-malaysia.html>

The New York Times (1974). *Jakarta Violence Declines on 2d Day of Tanaka Visit*.
<https://www.nytimes.com/1974/01/17/archives/jakarta-violence-declines-on-2d-day-of-tanaka-visit-tanaka-flies.html>

The Straits Times (1974). *We Don't Want to Dominate Asia: Tanaka*. Erişim Tarihi: 20.08.2023,
<https://eresources.nlb.gov.sg/newspapers/Digitised/Article/straitstimes197401011.2.36?ST=1&AT=search&k=Tanaka%20Kakuei%20southeast&QT=tanaka,kakuei,southeast&oref=article>

Kitap ve Makaleler

- Babb, J. (2000). *Tanaka The Making of Postwar Japan*. İngiltere: Longman.
- Blackburn, K. (2010). War Memory and Nation-Building in South East Asia. *South East Asia Research*, 18(1), 5-31.
- Cho, Il Hyun ve Park, S.-H. (2013). The Rise of China and Varying Sentiments in Southeast Asia toward Great Powers. *Strategic Studies Quarterly*, 7(2), 69-92.
- Er, L. P. (1996). Japan's Search for a Political Role in Southeast Asia. *Southeast Asian Affairs*, 40-55.
- Jo, Y.-H. (1968). Regional Cooperation in Southeast Asia and Japan's Role. *The Journal of Politics*, 30(3), 780-797.
- Kurasawa, A. (1992). インドネシア. Yoshikawa Toshiharu (Ed.). *日本と東南アジア* içinde (s. 80-119). Tokyo: Tokyo Shoseki.
- Miyagi, T. (2007). *増補海洋国家日本の戦後史*. Tokyo: Chikuma.
- Morley, J. W. (1963). Japan's Position in Asia. *Journal of International Affairs*, 17(2), 142-154.
- Satō, S. (2009). 田中東南アジア歴訪の意義—グローバル化過程における東南アジアと日本. *国際政経論集*, 15, 1-16.
- Shibusawa, M. ve Saitō, S. (1974). *東南アジアの日本批判*. Tokyo: Saimarushuppan.
- Shiraishi, T. (1997). Japan and Southeast Asia. P. J. Katzenstein ve T. Shiraishi (Ed.). *Network Power Japan and Asia* içinde (s. 169-197). Londra: Cornell University Press.
- Sicim Kaplan, E. (2021). Özgürlük Yolu: Bandung Konferansı ve Japonya. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 36(2), 675-699.

- Sing, L. H. (1984). Japanese Perspectives on Malaysia's "Look East" Policy. *Southeast Asian Affairs*, 231-245.
- Singh, B. (2002). Asean's Perceptions of Japan: Change and Continuity. *Asian Survey*, 42(2), 276-296.
- Sudo, S. (2002). *The International Relations of Japan and South East Asia*. Londra: Routledge.
- Suehiro, A. (1999). The Road to Economic Re-entry: Japan's Policy toward Southeast Asian Development in the 1950s and 1960s. *Social Science Japan Journal*, 2(1), 85-105.
- Suzuki, Shizuo (1991). 一九七〇年代前半の東南アジアにおける反日の論理. Tooru Yano (Ed.). *東南アジアと日本 10* içinde (s. 233-247). Tokyo: Kōbundō.
- Yano, Tooru (2009). *南進の系譜*. Tokyo: Chikura.

Summary

The relations between Japan and Southeast Asian countries date back to ancient times. However, Japan's expansionist policy in the Second World War caused mutual relations to be damaged. Although the war ended, the result did not change. Japan's wartime atrocities still underlies widespread Southeast Asian public distrust of Japan. Japan's aid for the development of Southeast Asia have not changed the minds of the people of the region. On the contrary, Japan's economic progress had a negative effect on the people of the region and caused the emergence of anti-Japanese sentiment. Despite the events, Japanese leaders continued to visit the region. For example, Kishi Nobusuke was the first Japanese Prime Minister to visit the region. Prime Minister Kishi, who made great efforts to restore mutual relations, emphasized that Japan was pro-peace wherever he went, and stated that their peace and prosperity depended on the peace and prosperity of Asia. After Kishi, Japanese Prime Ministers and Foreign Ministers continued to organize goodwill trips to Southeast Asia. Aid projects of technical, economic, educational and cultural continued along with these trips. All these activities laid the foundations for the acceptance of Japanese cooperation. In line with these developments, the attitude of Southeast Asian society towards Japan has started to change gradually. The trips were not only limited to Japan unilaterally, there were also revisitation to Japan. The most remarkable of these trips was Prime Minister Tanaka Kakuei's visit to region between 7-17 January 1974. His daughter accompanied him on this trip. Tanaka's trip started in the Philippines and ended in Indonesia. During his trip, he was exposed to large-scale anti-Japanese demonstrations, especially in Indonesia and Thailand. When Prime Minister Tanaka visited the Philippines, he had no problems and met with Philippine President Ferdinand Marcos on economic issues. After completed Philippine's visit, Prime Minister Tanaka went to Thailand. He had difficult times in Thailand. The demonstrations towards Tanaka started at the Don Mueang International Airport, continued until the hotel where he was staying. A group of Thai students gathered at the airport and shouted at "Stupid, go back to your country!". Likewise, a large group of people gathered to protest in front of the hotel where he stayed. During the demonstrations, a Japanese car model were burned. In addition, there were movements against Japan and the yen. Also this situation was repeated continuously for a year. Following Tanaka's trip, he went to Singapore and Malaysia. Surprisingly, he was met with protests in Malaysia as well. Due to the positive attitude of Malaysian Prime Minister Abdul Razak towards Japan, Tanaka never thought that he would encounter a protest against himself in Malaysia. However, similar to Thailand, a group of students gathered at the Malaysian airport to protest Tanaka. That's why Tanaka was so surprised. However the protests in Malaysia were not as big as those in Thailand. After

Malaysia, finally Tanaka went to Indonesia. The situation did not change in Indonesia either, he faced the reaction of the people of the region. The Malari Incident occurred when Tanaka visited Indonesia on January 15, 1974. During the protests, the Japanese Embassy was stoned and the Japanese flag was lowered. The Indonesian government was not successful in suppressing the riots. Therefore, a curfew was declared. In addition, universities were closed until January 17. The Riots resulted in various infrastructure damage, also eleven people died. To sum up briefly, although Japan wanted to improve its relations with Southeast Asia after getting rid of the American occupation, the events of the Second World War have not been erased from the memories of the people of the region. Even though Japan said its intention was peaceful, its economic progress in the region was interpreted by Southeast Asian countries as an expansionist and occupying attitude, as before the war. As a result, protests and demonstrations against Japan were experienced. Anti-Japanese demonstrations reached the peak, especially during the Japanese Prime Minister Tanaka Kakuei's trip to the region in January 1974. While small demonstrations were held in the Philippines, Singapore and Malaysia, there were large-scale events in Thailand and Indonesia that even the governments could not control. Moreover, the events progressed until some of the demonstrators lost their lives. The common point of the demonstrators was that they consisted of students who were not satisfied with the current administration of their country. Therefore, although the protests may seem like anti-Japanese, the main reason was that the students wanted to change their current government. As a result it is possible to say that it is not correct to describe the demonstrations only as anti-Japanese. As a result of the study, it has been observed that because of demonstrations, Prime Minister Tanaka's visit was not a complete success. Also in 1974, it has been concluded that some of the people of the region still remembered what Japan inflicted on them during the Second World War.